

Burgerparticipatie en e-democratie

VERSIE: 05-08-2019

Schets domein

De overheid wil meer ruimte laten aan burgers om zelf bepaalde taken uit te voeren. Op die manier wordt het initiatief van burgers gestimuleerd en gehonoreerd, en is vaak beter maatwerk mogelijk. Dit heet ook wel doe-democratie.

Digitale technologie biedt het individu de kans meer invloed uit te oefenen op het politieke en bestuurlijke proces. Het biedt ook mogelijkheden voor groepen burgers om zich te organiseren rond een gedeeld doel. Onder digitale democratie (of: e-democratie) vallen dan ook allerlei soorten platforms en instrumenten waarop en waarmee kennis, ideeën en standpunten van individuen kunnen worden gecreëerd, uitgewisseld en samengebracht. Voorbeelden zijn petitieplatforms, tools om de politieke agenda te kunnen bepalen, online cocreatie van wetsvoorstellen, stem-apps, online discussieplatforms, interactieve notificatie- en informatiesystemen en participatieve begrotingstools (bron: *Handreiking digitale democratie* www.e-dem.nl).

Betrokkenen

Binnen het domein Burgerparticipatie en e-democratie is in de eerste plaats natuurlijk de burger betrokken. Daarnaast heeft de overheid een faciliterende rol in de doe-democratie.

Wettelijke basis

Regeerakkoord Rutte 3: *Vertrouwen in de toekomst* (met onder andere een *right to challenge* voor burgers)

Proceskarakteristieken

Burgerparticipatie vraagt om een andere houding van de overheid: meer open, minder vanuit eigen positie opererend / minder regelzuchtig, meer flexibel / minder bepalend, meer ondersteunend.

Functies en opleidingsniveau

Diverse medewerkers van gemeenten zijn betrokken bij het invulling geven aan burgerparticipatie en digitale democratie. Met name beleidsmedewerkers vervullen hierbij een rol.

Lopende ontwikkelingen	Gemeenten voeren verschillende pilots en experimenten met burgerparticipatie uit, zoals burgerbegrotingen en vormen van dorp- en wijkdemocratie. Zie hiervoor democraticchallenge.nl . Het past als concept in de bredere context van participatiesamenleving, cocreatie en zelfredzaamheid.
Huidig gebruik technologie	Er bestaan al diverse soorten technologie die worden toegepast binnen de doe-democratie. Voorbeelden: WhatsAppgroepen voor wijkbewaking, sociale platforms voor buurthulp, burgerpanels via Facebook of Twitter, et cetera.
Inzet landelijke systemen	Er is geen formele landelijke regeling die of landelijk programma dat dwingt tot ontwikkeling van burgerparticipatie. Beter is om hier te spreken van een soort maatschappelijke trend. De digitale overheid richt zich niet op deze ontwikkeling, maar beperkt zich tot het domein van dienstverlening. Participatie blijft buiten het aandachtsgebied van de digitale overheid.
Inzet nieuwe slimme technologie	Slimme technologie kan een forse impuls geven aan de doe-democratie. <i>Blockchain</i> maakt bijvoorbeeld de intermediaire rol van de overheid overbodig bij vergunningen en uitkeringen. Sensoren stellen burgers in staat om zelf meer data over beleid te verzamelen. Algoritmes zullen regulerend zijn richting samenleving, zonder tussenkomst van ambtenaren (maar wel onder toezicht en met inzet van de overheid op de programmering van die algoritmes).
Impact op korte termijn (< 3 jaar)	Op de korte termijn zal burgerparticipatie vooral lopen via de bestaande sociale media en mogelijkheden van digitale platforms. Dit zal beperkte impact hebben. Gemeenten zullen zich ook op de media en fora moeten begeven om in interactie te komen met de burgers.
Impact op lange termijn (3-7 jaar)	Op de langere termijn is een drastischer impact te verwachten. Dan kunnen burgers met behulp van de technologie taken overnemen van de overheid. Dit zal leiden tot een andere rolverdeling tussen burger en overheid.
Bevorderende en belemmerende factoren voor de toepassing van nieuwe technologie	Burgerparticipatie is een fenomeen dat vooral gedreven wordt door maatschappelijke acceptatie en technologische mogelijkheden. Daarnaast zal het van de overheid een andere inzet en opstelling vergen, en dat vraagt om cultuurverandering. Dit laatste vraagt vooral om bestuurlijk leiderschap en verandermanagement.
Bronnen	Informatie van rijksoverheid over burgerparticipatie: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/burgerschap/burgerparticipatie Anne de Zeeuw & Josien Pieterse (Netwerk Democratie), Handreiking Digitale democratie E-DEM. Digitale participatietools voor lokale overheden: www.e-dem.nl

Democratic Challenge, initiatief van het ministerie van BZK,
uitgevoerd door de VNG:
democraticchallenge.nl/

Inzichten voor een beter openbaar bestuur. Inzicht #4:
Digitale democratie:
omoc.nl/inzicht/mooc-digitale-democratie/
